

Prof. PhDr. Jozef Lysý CSc.

Katedra etickej a občianskej výchovy

Pedagogická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave

Oponentský posudok na habilitačnú prácu Mgr. Alexandra Onufráka, PhD.

TEÓRIA A PRAX VOLIEB A VOLEBNEJ PROBLEMTIKY V PODMIENKACH SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Politológia ako akademická disciplína v domácom kontexte to nemá jednoduché, jednak so zreteľom na podmienky svojho vzniku (jej inštitucionalizácia a predmetné ukotvenie), jednak vzhľadom na jej súčasné postavenie v spoločnosti, ktoré súvisia s ťažkosťami s reprezentáciou reality. Stáva sa, že za politologickú analýzu sa považuje povrchná žurnalistika. Medzi teoreticky ambicióznou politológiou a odbornou politickou analýzou sa objavila podivná schizma, ktorú možno uviesť na skutočnosti v akej sa jej účastníci úzkostlivo dotýkajú „nových paradigiem“ bez dostatočnej reflexie genealogických súvislostí volebnej problematiky. Preto hneď úvodom oceňujem poctivé úsilie Mgr. Alexandra Onufráka PhD., ktorý si je veľmi dobre vedomý tejto ambivalentnej skutočnosti a neopúšťa jej „enkaptickú“ rovinu. Mgr. A. Onufrák ponúka seriózne výsledky svojho výskumu v oblasti volieb a volebnej problematiky a zároveň si všíma ich genealogickú logiku až po takmer historiografickú rovinu, v danom prípade jej vývoj vo vybraných témach, ktoré spracovával postupne od roku 2010. Habilitačná práca má tri kapitoly. Prvá sa týka významu volieb v demokratickej spoločnosti s dôrazom na Slovensko. Druhá skúma paralely volieb v rokoch 2010 a 2020. Napokon tretia sa venuje analýze a priebehu volieb do Prešovského samosprávneho kraja a obsahovo je najrozsiahlejšia. Habilitačná práca je súborom publikovaných i nepublikovaných vedeckých prác a štúdií.

V prvej kapitole rozoberá Mgr. A. Onufrák v štyroch podkapitolách limity demokracie, význam občianskej spoločnosti, nedokonalosť volebnej legislatívy a hľadá riešenie ako zatraktívniť voľby a prehĺbovať demokraciu. Najmä štúdiá venovaná *Jednému volebnému obvodu, nevýhode pre regióny, výhode pre Bratislavu*, zaujala komunitu politológov a bola najčastejšie citovaná (16). Všetky jeho texty sa vyznačujú „vedeckou úspornosťou“, snahou o jasné východiská. Odvážne tvrdí s Popperom: Demokracia je na

Tuďoch chápaný podvod a interpretácia tohoto Popperovho postrehu je u A. Onufráka dôvodom k zaujímavej reflexii o zodpovednosti. Alebo máme si zvyknúť na to, že za rozhodnutia vlády nie sú zodpovedné strany tvoriace koalíciu. Predsa len skúsme aktualizovať do akej miery to chápe, alebo nechápe dnešná koalícia na Slovensku? Pre Mgr. A. Onufráka je charakteristické, že neobchádza žiaden problém z volebnej problematiky na Slovensku. Napríklad „vyhraj voľby, môžeš všetko“. Neobchádza žiadnu významnú diskusiu, vrátane postu Ústavného súdu, jeho obsadenia, či témy aký charakter má štát na Slovensku: sudcovský štát? O poctivom, vedeckom myslení A. Onufráka svedčí to, že sa opiera o politologické znalosti a dokáže v posudku tematizované problémy zaradiť do oblasti v danom kontexte deľby moci, váh či protiváh etc. Jasne a zreteľne sa vyjadril aj k téme vzťahu štát a občianska spoločnosť, právny, alebo právnický štát.

Podkapitola venovaná nedokonalostiam volebnej legislatívy je pozoruhodnou ukázkou už zrelej politologickej analýzy. Neexistuje najlepšie volebné pravidlo (odvoláva sa na výsledky analýz prešovského politológa Dančišina). Onufrákov prístup k tejto náročnej problematike má priam symfonickú štruktúru, ak by mi bolo dovolené povedať túto metaforu. Ide o vážnu a dôležitú diskusiu o jednom volebnom obvode. Skúsme túto obísť bez obsahu problému: politickej strany. Partitúra myslenia A. Onufráka je v tejto oblasti ukotvená hľadaním odpovede. Akoby sa radil heslom: nepredbiehať. Ak radí, tak vecne, napríklad osem volebných obvodov. Rovnako napríklad problematika zostavovania kandidátnych listín a poradia v nich následné nefunkčnosti prednostného hlasovania. Všetko sú to vážne témy, mnohé z nich nie sú vyriešené nikde. Ako konštatuje Chantal Mouffe demokracia vo svete sa borí s problémom „vyprázdneného hlasu“. Volič odovzdá hlas vo voľbách a potom je z hry vyradený. Kde začať s riešením?

Druhá kapitola habilitačnej práce sa týka analýzy politického vývoja na Slovensku v kontexte parlamentných volieb 2010 a 2020. Obidve koalície zostavovali stredopravé subjekty a paralely sa dajú nájsť aj v personálnom obsadzovaní pozícií. Čo oceňujem vo všetkých kapitolách habilitačnej práce je skutočnosť, že habilitant je dôverne oboznamený s domácou politologickou produkciou. Dovolím si poznamenať, že s pomedzi jej radov už vidno vplyv košickej politologickej školy prof. M. Gbúrovej. Poznámku si zaslúži etika práce politológa skúmajúceho aktuálne témy. Jeho náhľadové stanovisko neopúšťa holistickú stratégiu: logiku hľadá v etike tvorby náhľadových stanovísk. Zreteľne to vidno práve v tejto kapitole od eurovalu po dnešné hľadanie otázky ako naplniť predvolebné sľuby.

Tretia kapitola je obsahovo pomerne členitá, ale napriek tomu ponúka pohľad, ktorý je pre občanov a občianky viac ako dôležitý. Navyše je to téma, ktorá patrí do škôl na hodiny občianskej výchovy. Mgr. A. Onufrák si je práve tejto skutočnosti vedomý a oprávnené hovorí o potrebe politologického minima, nehovoriac o záveroch, ktoré urobila katedra Politológie FF UPJŠ pri sekundárnom analfebityzme. Prešovský samosprávny kraj (PSK) je výsledkovo vo voľbách rozdelený na dve časti, ktorým zodpovedajú aj volebné preferencie. Špecifickým javom bola voľba predsedu samosprávneho kraja, P. Chudíka štyrikrát v rade. Občan skutočne potrebuje porovnávať a A. Onufrák to ponúka v komparácii volieb Zastupiteľstva PSK v rokoch 2001, 2005, 2009, 2013 i 2017. Analyzuje výsledky, klady i zápory, rodové zastúpenie atď. Vektor štúdie je nasmerovaný po teoretických a metodologických motiváciách k hľadaniu reflexívnych impulzov. Týmto smerom môže byť reflexívna modernizácia, čo a kedy z nej občania PSK môžu získať. Slovensko potrebuje dostať „pod kožu“ tento typ pojmovej, vedeckej evidencie, perspektívne rozšírený aj o ekonomické a dejinné realie regiónov. Pomôže to regiónom i Slovensku. Konkrétne, politicky ale aj politologicky. To je zároveň otázka „ako“ habilitantovi.

Mgr. Alexander Onufrák PhD pôsobí na Katedre politológie Filozofickej fakulty UPJŠ od jej konštituovania. Výstupy a výsledky habilitanta tak na poli pedagogickom, ako aj vedecko-výskumnom, publikačnom a organizačnom sú nielen tematicky a problémovo diferencované, ale predovšetkým sa vyznačujú kvalitou a erudíciou autora.

Mgr. Alexandra Onufráka PhD. poznám od jeho študentských čias, následne od jeho nástupu na katedru Politológie FF UPJŠ, ale aj z ďalších aktivít. Okrem kvalitnej pedagogicko vedeckej činnosti, grantových aktivít sa podieľa aj na organizačnom živote katedry. Bol na významných zahraničných stážach, najmä jeho pobyt vo Veľkej Británii priniesol konkrétne výsledky vo vydanej monografii *Vznik a vývoj britskej sociálnej politiky*. Nebojí sa drobnej „čiernej práce“. Je rozvážny, náročný k sebe, neunáhľuje sa vo svojich výpovediach, je ľudský v prejavoch ku kolegom, kolegyniam študentom i študentkám.

Predloženú habilitačnú prácu Mgr. Alexandra Onufráka PhD. odporúčam na obhajobu a po jej úspešnom vykonaní odporúčam udeliť vedecko-pedagogický titul docent v odbore politológia.

V Bratislave 13. 11. 2021

prof. PhDr. Jozef Lysý CSc.